

Ivan Generalić: *Autoportret*, 1963., olovka na papiru, 600x450 mm, vl. Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Zagreb

Vladimir CRNKOVIĆ
Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Zagreb

EKSPERTIZA CRTEŽA IVANA GENERALIĆA *AUTO*PORTRET

Ivan Generalić (1914.-1992.) rodonačelnik je hrvatske naive i Hlebinske škole, jedan među našim najznamenitijim slikarima 20. stoljeća, uvaženi predstavnik figurativnih tendencija u doba prevlasti astratizma, te klasik svjetske naive. Sustavno slika od 1930., a izlaže od 1931. godine.

Ponuđeni crtež *Autoportret*, iz 1963., vrhunsko je djelo hrvatske moderne crtačke umjetnosti, u kojem je ostvarena fascinantna sličnost i, ujedno, duboka psihološka, karakterna i socijalna determiniranost. Težište je dano ovalu lica, ponajprije prodornim očima te stisnutim usnama, naglašenom nosu i uhu, što je sve riješeno vrlo plastično, sjenčanjem. Kao kontrapunkt skulptorski oblikovanoj glavi u gornjem dijelu, dolje su naznačene teške i velike šake, koje odaju i naglašavaju seljačko podrijetlo autora. To su ruke o kojima je zanosno pisala pariška kritika u povodu umjetnikove samostalne izložbe u francuskoj metropoli – ruke velike, nespretne, ali genijalne, kako se tada tvrdilo – ruke koje na ovom crtežu nisu tek obični detalj kompozicije nego bitno sudjeluju u određenju predočenog. Generalić je, naime, bio i ostao cijelog života slikar-seljak, nikada se nije odmaknuo od svoje podravske grude, koja ga je zauzvrat antejski hranila, ne samo zemaljskim plodovima nego mu bijaše polazište i osnova njegove duhovne nadgradnje, njegova začudnog likovnog svijeta u cijelosti.

Sve je u ovom crtežu statično, ukočeno, reprezentativno i – monumentalno. Stanovite disproporcije glave i tijela nisu disonantne; dapače, pomišljamo da su nastale namjerno ne bi li se pospješila što veća ekspresivnost. Mala ptica na glavi, na kapi, dodatni je znakoviti element kojim autor narušava uobičajene (auto)portretne sheme. Riječ je u biti o dvostrukom autoportretu, jer umjetnik ne samo da predočuje sama sebe nego se vidi i kako se slika.

Crtež je sredinom šezdesetih godina otkupio od umjetnika galerist Bruno Bischofberger, koji ga je potom reproducirao u katalogu Generalićeve samostalne izložbe u Galerie für naive Kunst, u Zürichu 1967. godine. Potom je godinama bio u nekoj njemačkoj privatnoj zbirci, a sada je u Galeriji Hell. O njegovoj iznimnoj vrijednosti svjedoči činjenica da je reproduciran na naslovnici Generalićeve monografije crteža, u izdanju Muzeja grada Koprivnice i Galerija grada Zagreba, 1984., kao što je bio detaljno interpretiran u monografskom katalogu *Crteži i grafike hrvatske naive*, izdanje Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti, Zagreb 2003. Za ovaj posljednji projekt bijaše posuđen iz inozemstva i izložen na istoimenoj izložbi u Galeriji Klovićevi dvori, kada

smo se ponovno mogli uvjeriti u njegovu iznimnost i umjetničku vehementnost. Riječ je neprijeporno o jednom od najvažnijih Generalićevih crtačkih rješenja, pa bi ga se, primjereno tomu, moralo otkupiti za HMNU.

Na poleđini, na kartonu, napisano je Generalićevom rukom: „Za familiju dr. Haas. Ivan Generalić 24.9.1987.“